

מסורת הש"ס

המקבל שדה מחבירו

פרק תשיעי בבא מציעא

קו.

עין משפט
ג'ר מצוה

צד א מ"י פ"ב מה"ל
 אבות ה"ל כג סמג
 ע"ש מה ט"ו ע"ה א"ר סי'
 פ"ה פ"ק ד'
 צ"ה ב מ"י פ"ו מהלכות
 ש"כ"ה הלכה ו' סמג
 ע"ש פ"ט ט"ו ע"ה ח"מ
 סי' ק"ג פ"ק ו' ו"ה סי' ע"ח
 ספ"ק ג'
 צ"ד ג מ"י ע"ס סמג ע"ס
 ט"ו ע"ה ח"מ סי' ק'
 צ"ד ו' פ"ו ע"ה פ"ק
 ע"ה פ"ק
 צ"ה ה מ"י פ"ה מה"ל
 שלחן ערוך סי' ק"ג ע"ה
 ה סמג ע"ש ק"ג ע"ה
 ח"מ סי' ע"ס פ"ה ה'

כשעוין קצת מלאכה דאי לאו הכי מה מכירה שייך בהם דמי יקנה וה"י מיירי דליכא צוים קצת פירי ולכך הוה קרנא אפילו לאזני ולפי שאין עוין אלא פירות מועטין ילקח ביהן קרקע ויאלץ פירות וזהו טובא שניהם אבל בשמעתין דליכא פירי אז העלים מיקרו פירי לאזני וי"ל דמ"מ מוכח

שפיר דקרנא הוה אפילו כשישג לגמרי ולהכי קאמר תנא קמא ילקח ביהן קרקע אפילו מעתה שעוין קצת פירות לטובתו של בעל ופליג ו"א רשב"ג דאמר לא תמכור משום שגח בית אביה ולא חיישין לטובת הבעל כל זמן שעוין קצת פירות עד שמיישג לגמרי ולא ילקח ביהן קרקע אבל לאזני דאמר פירי הוה ושישג לגמרי נוטל בעל הבית הכל אם כן אין זה טובת הבעל מה שלקח ביהן קרקע ואילו פירות משלו כי טוב לו וימר להמתין מעט עד שמיישג לגמרי ויהא הכל שלו: א"ל רבינא דרב אשי משבנתא דסורא אם אמר לקוחה היא בידו ה"ג דנאמן בו, אלא ודאי לא מהימן הקשה רבנן רבי אלחנן דהא תנן (ב"ב דף כח.) חוקת הבתים כו' חוקתן ג' שנים ואומר ר"י דהתם בטוען שמחוק בה בגול הוה חוקה שהיה לו למחוק מן שלש שנים כי יודע בודאי כיון שחכמה לה בגול אם ישחק לו ג' שנים ולא ימחה שיטעון על ידי ג' שנים שהיה שלו ולכן היה לו למחוק שידוע לכל שחקנו חכמים למחוק מן שלש שנים ואם לא מיהא הפסידו אבל כשמשבנתא בל ידו סובר המקשה כי לא תקנו חכמים אין לחוש שאמר ג' יטעון שקר ואי"ת אם כן לעולם יהיה בעל הקרקע נאמן ואמר שגגול הוא בל מנו דאי בעי אמר במשכנתא היה אלץ או לפירות הורדתי וי"ל דהוי מנו במקום עדים דלמך סבדי אם היה בל בגול לא היה שחקן אלא היה מוחה אי נמי אין זה מנו שאין טוען בלזון משכנתא היה או לפירות הורדתי לפי שסבור להוציא גם הפירות שבהן אבל אי נמי חביב מנו להוציא כיון שאכלה שני חוקה וקשה דעמא דבשלש שנים הוה חוקה משום דעד שלש שנים מודהר איניש בשטריה טפי לא מודהר והשתא הלא ע"כ דרין לשמור לעולם כי שמה יטעון זה משכנתא הוה ע"כ נראה דלא בעי למימר שלא יהא נאמן [לומר] לקוחה היא בידי אלא שאל מה תקנה יעשה הממשקן שלא יוכל להחזיק ולטעון לקוחה היא בידי דמחאה נראה דלא מהינתא אלא כשאומר פלניא אכיל ארעאי בגולנתא ומשי רב אשי

ימכרו וכו'. אלמא קרנא הוה דאי פירא הוה הא תקון רבנן פירות לבעל: וסוקינו. קפלה עליהן זקנה בלא זמנן: לאו מי אוקימנא. כחכמות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף ע"ט:): כשדה אחרת. שלא היתה הקרקע אחרים דהא בלא קרנא ידעה לגמרי אז אחרת (ו) לישקלינהו בעל לכולהו: הסווא שטר. שטר משכנתא דסורא במשלה שנה אלון ולא פירש בו מנין השנים: הכי גרסינן וקדים מלוה ואכלינהו לפירי. דשנה שלישיה מקמי דתגבעיה לדינא: קרקע בחוקה בעליה עומדת. אש"ג דלא תבעיה עד לאחר אכילת פירות און בתר קרקע אולינן וכי מספקא לן שנה זו של מי אוקי דרעא בחוקה מריה ושלא דנין אכלינהו לפירי: בחוקה אובלינן עומדות. כיון דקדים ואכלינהו ואתא לאפקוי מיניה יתיי ראהי ללאו שלש הוה דבתר אכילת פירות אולינן: והא ק"ל הלכתא כרב נחמן דבימי. ורב נחמן קרקע בחוקה בעליה עומדת קאמר גבי סוכר מרתן משנים עשר זאובים לשנה מדירי ורב לחדש שהסולא (לפני דף ק"ג): ואפילו בא בסוף המדש אמר כולו למשכיר כשנתעברה השנה: הני מילי מילתא דלא עבידה לאיגלווי. לומר בתר קרקע ודאי אית לן למחול ומיהו הני מילי בספק שאין עומד לעולם להתברר כי ההוא דמספקא לן בין אם תפסי מניי: לא שאון ואי תפסי לאון אחרון: אבל הנה מילתא עבידה לאיגלווי.

בסוף שיבאו עדי שטר ויעידו: ואטרווי צי דינא פרי וימני. שמה דנין עם המלוה ואם נולדו מדו עמדין אט לחזור ולגבותו מיד הלוה לאחר זמן: מלוה אומר חמט וכו'. מילתא אחריתי היא. מלוה ולוה שבאו לדין מלוה אומר חמט שנים מושכנת לי ואין השטר לפנינו ולוה אומר לשלש וכבר אכלתה שלש: מנו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי. לעולם ואכלתי שני חוקה ואכד השטר ממני: לא סבירא לכו הוה דאמר רב יהודה. ולא אמרינן מנו שהדברים מוכיחין שהוא רמאי שאמר אכד השטר והאי שטר לא דמי לשטר וצייני דאילו שטר וצייני לעדות שמכרה לו הוא בל וכי עד עולם תאמר לו להזהר בו אמור רבנן ביה עד תלת שנין מני לאחזרהורי איניש בשטר טפי לא מיהדר דקסבר לא יא עוד ערער עליה אבל זה שהוא מודה ששטר משכנתא הוא לראיית מנין שנים של אכילת פירות לגבוינא דאכילת פירות ממני השנים קאי ומודהר והיזר ביה דלא לירכס ליה עד כלות השנים והאי דקאמר אירכס לא מהימן דמיכבש הוא דכבשיה וכו': אלא מעשה. אדרב יהודה קפריץ דאמר אי בעי אמר לקוחה היא בידי: וכי עביד רבנן מילתא דאחי בה ידי רמאות כי האי: תקון רבנן למרי ארעא דייב טסקא. למלכא: וכרי כריא. מקון אחרין סביבות הגבולים: ואי ארעא קניא הוא. דלית ליה טסקא וכריא נמי לית ליה מאי ליעביד: למחוי. הוה יודעים שלא מכתביה לו אלא היא משכון בידי: הכי גרסינן הא כאסרא דשקיל אריסא פלגא הא כאסרא דשקיל אריסא טילתא שאלא בטולי מילתא: שכירי. לימים או למדשים ושכנות ושכרתיו במעות. וכל נאמן דקאמר בשטותה הוה: אונו השכנתו. ואין לבע"ח צמה שהשכנתו ימומים כלום: ספק

ב' כ"י. (ב' נכסות י"ג. קידושין ט"ו: ג.) לפי ק"ל: ד) ואמר. רבי' (ס.) לפי ט: כי"ל לה: (ל"ג.) ו' ע"ה ח"מ פ"ל ט"ו. ד"ה בעל חוב ולפני ועד ט"ו נכסו: ד"ה ד"ה נכסי וטו"ס נכסות נ"ב ד"ה והאמר. (א.) ג"ה א"ר.

הגהות הב"ח:
 (ה) ג"מ וקדים מלוה:
 (ב) ר"י ד"ה כשדה וכי דלישקלינהו:

מוסף רש"י

האי משבנתא דסורא דכתבי הכי כו'. ותקנתא דרבנן הוה תיך משכנתא. משום דהמלוה למכור על שדה חסור לטוב הפירות משום רבית. אלא כשישג מותר. עתה משכנתא דסורא. שמה עשר שנים חזר הקרקע לבעל חכם וממלא קונה פירות של כל שנה כמנה ואין לזון על רבית. ואש"מ ששן הפירות כפלים. שהרי הוא קרוב לשטר וקריב להשטר. שחקק פירות כל שנה כמנה ואפילו כמנה ששן שאל יהו שין פירות השנה דינן ושנים ב"ב ה"ה.

דאיבעי ליה למחוי ולומר מן שלשה דעו כי משכנתא היא בידי דחשיבא שפיר מחאה כבי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש בפי חוקת הבתים (שם דף לה: ושם) גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתי נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחרתי מאי הוה ליה למיעבד ורב כהנא משני דאיבעי ליה למחוי ומייתי ראייה ממשכנתא דסורא וצמשתתין רב אשי משני איבעי ליה למחוי וכן משני רב אשי התם כשהוה פירקא (דף ל"ח.) גבי האי מאן דזבין דקלא לחכריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שיניא מרב כהנא והכי משני ליה איהו נמי הכי: ה"א משבנתא דסורא בו. אש"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הוה שייך שפיר לאקשוי בהאי ליגנא לפי משכנתא דסורא הוה קים ליה שחקנו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעתה תקנת משכנתא דסורא וכו': סכר

דאיבעי ליה למחוי ולומר מן שלשה דעו כי משכנתא היא בידי דחשיבא שפיר מחאה כבי האי גוונא וכי האי גוונא יש לפרש בפי חוקת הבתים (שם דף לה: ושם) גבי ואי טעין ואמר לפירות הורדתי נאמן ואף על גב דהתם רב אשי פריך לרב כהנא ואי לפירות אחרתי מאי הוה ליה למיעבד ורב כהנא משני דאיבעי ליה למחוי ומייתי ראייה ממשכנתא דסורא וצמשתתין רב אשי משני איבעי ליה למחוי וכן משני רב אשי התם כשהוה פירקא (דף ל"ח.) גבי האי מאן דזבין דקלא לחכריה איכא למימר דרב אשי התם קיבל שיניא מרב כהנא והכי משני ליה איהו נמי הכי: ה"א משבנתא דסורא בו. אש"ג דהא גופא דהכא אפשר דמשכנתא דסורא הוה שייך שפיר לאקשוי בהאי ליגנא לפי משכנתא דסורא הוה קים ליה שחקנו חכמים לעשות להכי קאמר אלא מעתה תקנת משכנתא דסורא וכו': סכר